

Γεωργίου Α. Πετροπόλου, *Νοταριακαὶ πράξεις Μυκόνου, τῶν ἐτῶν 1663 - 1779* [=Μνημεῖα τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου 3. Παράρτημα τῆς Ἑπιστ. Ἐπετηρίδος τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν], Ἀθ. 1960. Εἰς 8ον, σελ. 1094.

Εἶναι πράγματι καταπληκτικὴ ἡ δραστηριότης τοῦ καθηγητοῦ κ. Π., ἐκδίδοντος ἓνα ὀγκωδέστατον τόμον σχεδὸν κατ' ἔτος νοταριακῶν πράξεων τῆς τουρκοκρατίας· περὶ τῶν προηγουμένων δύο τόμων τῆς συλλογῆς (1957 καὶ 1958), καθὼς καὶ περὶ τῶν νομικῶν ἐγγράφων Σίφνου τῆς Συλλογῆς « Μνημεῖα τῆς ἑλλην. Ἱστορίας » τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (1956), ἡ σχολή-θην ἤδη ἐν ΕΕΒΣπ. ΚΖ' 402 - 404 καὶ ΚΗ' 495 - 496. Ὁ προκείμενος τρίτος τόμος περιέχει 1802 συμβόλαια τῶν δημοσίων Νοταρίων Μυκόνου Παπαγερασίου Βίδου (1663 - 1689) καὶ Γρηγορίου Ἀρτακηνοῦ (1776 - 1779), τοῦ πρώτου 1681 καὶ τοῦ δευτέρου 121 συμβόλαια. Ἀμφότεροι οἱ κώδικες ἐν Γεν. Ἀρχ. Κράτους ὑπ' ἀριθ. 77 καὶ 90. Τὰ συμβόλαια εἶναι κατακεχωρισμένα κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν, μὴ τηρουμένην ὅμως πάντοτε: π.χ. τὸ ὑπ' ἀριθ. 1660 συμβόλαιον εἶναι τοῦ 1684, ἐν ᾧ τὸ ὑπ' ἀριθ. 1659 εἶναι τοῦ 1676 καὶ τὰ ἐπόμενα (ὑπ' ἀριθ. 1661 - 1664) τοῦ 1675, τὸ ὑπ' ἀριθ. 1667 εἶναι τοῦ 1689 κλπ. Τὸ πλῆθος τῶν πράξεων (1802) ἀπῆλθει ἰδιαιτέρως προσοχὴν εἰς τὴν σύνταξιν τῶν εὐρετηρίων, διὰ τὰ εἶναι δυνατὴ ἡ μελέτη τῶν συμβολαίων· ἡ σύνταξις τῶν εὐρετηρίων (σελ. 1043 - 1094) ἀνετέθη εἰς τὸν γυμνασιάρχην Νάξου κ. Ἀντ. Κατσουρόν, ὁ ὁποῖος ὅμως παρεσύρθη, φαίνεται, ἐκ τῆς ἰδιότητός του ὡς φιλόλογου καὶ συνέταξε τρία εὐρετήρια: 1) κυρίων ὀνομάτων, 2) τοπωνυμιῶν καὶ 3) λέξεων, τὰ ὁποῖα ἐνδιαφέρουν κυριώτατα τοὺς φιλόλογους (δοθέντος ὅτι καὶ τὸ εὐρετήριον « λέξεων » ἀφορᾷ μόνον τὰς ἰδιωματικὰς λέξεις): ἡγνοήθησαν ὅμως κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ νομικοὶ ἐρευνηταί, διὰ τοὺς ὁποίους ὑποτίθεται ὅτι ἐγένετο κυρίως ἡ ἐκδοσις (ὡς μνημεῖον τοῦ « μεταβυζ. Δικαίου », ὑπὸ καθηγητοῦ τῆς Νομικῆς Σχολῆς καὶ ὡς παράρτημα τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Νομικῆς Σχολῆς). Τὰ τρία εὐρετήρια οὐδεμίαν ἀπολύτως βοήθειαν παρέχουν εἰς τὸν ἐρευνητὴν τῆς ἱστορίας τοῦ Δικαίου, ὁ ὁποῖος δὲν βλέπω πῶς θὰ βοηθηθῇ ὑπὸ τῶν τριῶν εὐρετηρίων. Ἐὰν θελήσῃ οὗτος νὰ ἐρευνήσῃ τὰ συμβόλαια ὠρισμένης κατηγορίας (π.χ. ἀγοραπωλησίας, ἢ διαθήκας, ἢ δωρεάς κλπ.), πρέπει νὰ διεξέλθῃ καὶ τὰ 1802 συμβόλαια ἐν πρὸς ἓν, μὴ βοηθούμενος καὶ ὑπὸ ἐπικεφαλίδος τινὸς πρὸ ἐκάστου συμβολαίου περὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ. Διὰ τοὺς δύο προηγουμένους τόμους τῆς συλλογῆς ταύτης δὲν ὑπῆρξε τοιοῦτον θέμα, διότι ὁ μὲν Κώδιξ τοῦ νοταρίου Πούλου ἔχει καταγεγραμμένα τὰ συμβόλαια ἐξ ἀρχῆς χωριστὰ καθ' ὕλην, ὑπάρχει δ' ἐν τῇ ἐκδόσει (σελ. ζ') πίναξ περιεχομένων, αἱ δὲ Νοταριακαὶ Πράξεις Παξῶν ἔχουν πίνακα περιεχομένων (σελ.

ια' - λα'), εἰς τὸν ὁποῖον σημειοῦται τὸ ἀντικείμενον ἐκάστης πράξεως, οὕτως ὥστε, διεξερχόμενος ὁ ἐρευνητὴς μόνον 20 σελίδας, εὗρισκει τὸ ζητούμενον. Τὴν παράλειψιν ταύτην — ἀτυχῶς ἀνεπίδεκτον πλέον διορθώσεως — δὲν σημειώνω ἐκ πνεύματος μεμψιμοιρίας, ἀλλὰ διὰ τὴν προσέξῃ ὁ φίλος Καθηγητὴς κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ὑπολοίπων τεσσάρων τόμων, μὲ συμβόλαια Κεφαλῆνιας, Χίου, Καστελλορίζου, Ἡπείρου καὶ Αἰτωλίας, τὴν ὁποίαν ἔχει προαναγγεῖλει, νὰ μὴ ἐπαναληφθῇ τὸ λάθος τοῦτο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Σ. ΓΚΙΝΗΣ

Μιχ. Χ. Γκητάκου, Τὰ χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς Στεμνίτισης (Γορτυνίας) ἐξ ἐπόψεως ἀρχιτεκτονικῆς, εἰκονογραφικῆς, ἐπιγραφικῆς καὶ αἰσθητικῆς. Ἐν Ἀθήναις 1959 (σσ. 283, 8^ο — 154 εἰκόνες καὶ σχέδια ἐντὸς κειμένου).

Ὁ δ.θ. Μ. Γκητάκος ἐμελέτησε καὶ περιέγραψε διὰ τοῦ ὑπὸ κρίσιν τόμου τὰ χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς γορτυνιακῆς κόμης Στεμνίτισης, τανῦν Ὑψοῦντος κακῶς μετονομασθείσης, εἰς δύο μέρη διαιρέσας τὴν μελέτην. Εἰς τὸ Α' μέρος ἐξετάζει τὰ μνημεῖα (σελ. 17-239) κατὰ σειράν, 1. Παναγία Μπαφέρω, 2. Ἅγιος Νικόλαος, 3. Προφήτης Ἡλίας, 4. Τρεῖς Ἱεράρχαι, 5. Ζωοδόχος Πηγὴ, 6. Ἁγ. Παντελεήμων, 7. Καταγιώργης, 8. Μονὴ Προδρόμου, 9. Ἁγ. Γεώργιος, 10. Ἁγ. Ἀνδρέας. Τὸ Β' μέρος (σ. 243-254) εἶναι ἡ αἰσθητικὴ θεώρησις τῶν ἀνωτέρω μνημείων. Ἐν ἐπιλόγῃ ὁ συγγραφεὺς ἀνακεφαλαιώνει τὰ ἐπιτεύγματα τῆς παρούσης μελέτης ἀπὸ πάσης ἀπόψεως (σ. 257-261), καταχωρίζει τὴν χρησιμοποιηθεῖσαν βιβλιογραφίαν (σ. 263-270) καὶ παραθέτει πίνακας προσώπων, πραγμάτων κλπ.

Ὁ συγγραφεὺς ἐξηγεῖ ἐν προλόγῳ ὅτι τὴν μελέτην συνέγραψε παρακινηθεὶς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι «αἱ περὶ τῶν μνημείων ἰδοῦσαι τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἐργασίαι παρουσιάζουσιν ἐν πολλοῖς μεγάλα κενὰ καὶ ἀπέχοντα τῆς πραγματικότητος στοιχεῖα, καθιστῶντα ἀνεφικτον τὴν ἀληθῆ περὶ τούτων ἀντίληψιν καὶ τὴν ἐκ ταύτης ὁρθὴν περὶ τῆς ἀξίας των κρίσιν» καὶ τοῦτο διότι «πολλὰ τῶν μνημείων ἀνεπαρκῶς ἠρευνήθησαν, ἕτερα πάλιν ἀκροθιγῶς, ἄλλα δὲ οὐδεμιᾶς προσοχῆς ἠξιώθησαν». Τὴν μελέτην παραδόξως ἐξέδωκεν ἡ «Ἀδελφότης Στεμνιτισιωτῶν». Εἰσαγωγικῶς (σ. 11-12) ἐξηγεῖ πῶς χρησιμοποιεῖ τὸ συγκεντρωθὲν ὕλικόν, ποῖα μνημεῖα παραλείπει ὥς νεώτερα κτίσματα ἢ ἀπολέσαντα πᾶσαν ἀρχαιολογικὴν ἀξίαν καὶ τίνα σημεῖα παλαιογραφικὰ χρησιμοποιεῖ κατὰ τὴν μεταγραφὴν τῶν ἐκδιδομένων ἐπιγραφῶν ἢ χαραγμάτων, χωρὶς καὶ νὰ παραθέτῃ πίνακα τούτων, ἀρκοῦμενος νὰ

2 - 5 - 1960